

VIATA ȘTIINȚIFICĂ

Masa rotundă

GHEORGHE V. MADAN – 150 DE ANI DE LA NAȘTERE

La data de 8 septembrie 2022, în cadrul Institutului Patrimoniului Cultural a avut loc Masa rotundă „Gheorghe V. Madan – 150 de ani de la naștere”. Manifestarea s-a desfășurat prin participare directă și online. Obiectivul prim în organizarea și desfășurarea evenimentului a fost readucerea în atenția publică a folcloristului și omului de cultură Gheorghe V. Madan și punerea în valoare a scrierilor sale, în aspectul cercetărilor de ordin etnografic.

Lucrările mesei rotunde au fost prefațate printr-un mesaj de salut pronunțat de către secretarul științific al Institutului Patrimoniului Cultural, dr. Natalia Grădinaru. Moderatorii evenimentului au fost dr. Adrian Dolghi, directorul adjunct pentru activitatea științifică al IPC și cercetătorul științific Raisa Osadci, șefa Secției Etnologie Românească.

La întrunire, au fost prezentate 9 comunicări, ce cuprind abordări interesante, referitoare la viața și opera lui Gheorghe V. Madan, elucidând proiecția realităților din timpurile descrise de Gheorghe V. Madan asupra contextului zilelor noastre: „Viața și opera lui Gheorghe V. Madan în contextul realităților istorice și politice” dr. Adrian Dolghi; „Gheorghe V. Madan despre educație” dr. Valentina Ursu; „Obiceiurile de naștere și cele de nuntă, reflectate în opera lui Gheorghe V. Madan” dr. Natalia Grădinaru; „Obiceiurile de înmormântare, reflectate în lucrările lui Gheorghe V. Madan” cercetător științific Carolina Cotoman; „Aspecte ale stratificării sociale în mediul tradițional, elucidat în opera lui Gheorghe V. Madan” drd. Sorin Grăjdari, cercetător științific; „Reflectarea îndeletnicirilor tradiționale în lucrările lui Gheorghe V. Madan” cercetător științific Ina Isac; „Practicarea comerțului în spațiul și perioadele, elucidate în scrierile lui Gheorghe V. Madan” cercetător științific Adriana Butnaru-Sorbalo; „Descrieri etnografice ale locuinței și gospodăriei tradiționale în opera lui Gheorghe V. Madan” dr. Sergiu Suvac; „Aspecte ale categoriilor de vârstă și gen, relevate în scrierile lui Gheorghe V. Madan” cercetător științific Raisa Osadci.

Lucrările mesei rotunde au oglindit unele probleme comune ale actualităților sociale și vieții culturale din perioada de activitate a lui Gheorghe V. Madan și ale zilelor noastre, dar au scos în evidență și unele aspecte, care țin deja de domeniul trecutului și pot fi trecute doar în registrul conservărilor etnografice. În unele comunicări au fost relevate

îndeletnicirile basarabenilor și se observă cu certitudine că agricultura, pomicultura, viticultura și creșterea animalelor erau cele mai de seamă ocupații, iar datorită lor oamenii se puteau hrăni și puteau câștiga bani din vinderea produselor: „Banul îl făceau din vânzarea și negustoria cu vite, lână, pielele, miere, ceară, vin, nuci și din lemnărie lucrată: care, juguri, roate, țepoaie, lopoți, căușe, chersine, covățele, balerce...” De asemenea, negustoria și exportul de fructe proaspete și fructe uscate a fost emblematică pentru arealul la care se referă opera lui Gheorghe V. Madan – zona de codru din centrul spațiului pruto-nistrean. Gheorghe V. Madan menționează că „livezile cu pomi fructiferi erau de mare preț”, precum cele de gutui, nuci, vișini, cereși de Trușeni, meri – cu soiuri foarte apreciate, „mere domnești” de la Chițușca și Zubrești, „mere nistrețe” de la Sadova și Seliște, „mere mohorâte și țigănci” de la Ciorăști și Vălcineț. Dintre meșteșuguri sunt indicate lemnăritul, pietrăritul, fierăria, torsul, prelucrarea pieilor, în special cibotăritul și curelăritul.

În comunicări au fost relevate diverse aspecte ale vieții tradiționale, pe care Gheorghe V. Madan o descrie în strânsă legătură cu mediul naturii. În scrierile lui Gheorghe V. Madan, sunt înfățișate, evidențiat și detaliat, frumusețile și pitorescul locurilor. Este caracterizată minuțios familia tradițională, remarcând-se specificul statutului și al ocupațiilor fiecărui membru al acesteia, în funcție de vârstă și gen. Bărbatul făcea muncile cele mai grele, „roboțea de zor la vie și la livadă, pe deal și în țarină, la coasă, la secerat, la treierat și la cules, și la cărat în hambar.., uneori împreună cu copiii mai mari, dacă îi avea, – notează Gheorghe V. Madan. Nevasta era cea care trebuia să poarte gospodăria casei, să îngrijească de porci și de păsări, să gătească mâncare, să spele, să cârpească, să plămădească și să coacă pâine, să țeasă, să ghilească pânza. Copiii mici erau deprinși cu ciobănia, treaba lor era să pască vaca, junca, oile”.

La masa rotundă a fost menționat faptul că Gheorghe V. Madan atrage o atenție deosebită jocurilor de copii și de tineri, precum și petrecerii timpului liber. Hârjonelile și blenduielile copiilor erau cele care dădeau suflu vieții de la sat și confirmau că oamenii erau săraci, dar fericiți. Autorul remarcă unele dintre jocuri: mingea halca, de-a buhaiul,

de-a mijatca, de-a harbujii, de-a meu, de-a maslu, țurca, zălogul, trânta, tragerile cu arcul... Timpul liber era petrecut și de cei maturi cu folos pentru suflet. Zilele de sărbătoare începeau cu pregătirea din ajun a bucatelor mai alese, apoi în ziua respectivă se mergea la biserică pentru a aduce mulțumire săptămânii roditoare care a trecut, după care se continua cu mersul pe ospete, cu gustatul bucatelor, cu taifas la margine de drum, jocul din centrul satului cu lăutari, horă mare, roată sau legănatul în scrânciob. Și precum viile iarăși trădează tradițiile strămoșești ale poporului nostru, evident că un pahar de vin gustos și dulcișor din cel care se dădea ușor la băut înveselea și mai mult și făcea atmosfera de sărbătoare.

Prin activitatea sa Gheorghe Madan a reușit să abordeze diverse preocupări și îndeltniciri, practica-

te pe teritoriul Basarabiei. O bună parte dintre aceste ocupații persistă și astăzi: muncile agricole, tradițiile de ritual, mai puțin meșteșugurile. Cu părere de rău, factorii globalizării s-au răsfrânt foarte mult asupra jocurilor generației actuale și asupra petrecerii timpului liber de către locuitorii acestui spațiu.

Întrunirea științifică, consacrată aniversării a 150-a de la nașterea lui Gheorghe V. Madan, a marcat o nouă etapă în cercetarea și extinderea rezultatelor științifice. Evenimentul a impulsionat o nouă motivare pentru descoperirea și valorificarea tradițiilor, îndeletnicirilor și distracțiilor tradiționale din perioada secolului al XIX-lea și a primelor decenii ale secolului XX, reflectată în opera folcloristului și omului de cultură Gheorghe V. Madan.

Ina ISAC

